

Evvel zaman içinde..

Rıza Tevfik beye dair

Bir ilim ve irfan dâhîsi — Rıza Tevfik ve babası — Kamusu Felsefe nasıl yazıldı? — Şiirleri

Her hakkı mahfuzdur

Semih Mümtaz S.

Rıza Tevfik üstadımızın pederi vllâyetlerde adliye âmirlerinden olduğu için oğlunu babamın büyük biraderi Ali Rıza Mümtaz paşaya emanet etmişti. Amcam Rıza Tevfik beyin velisi idi. Onu kendi evinde beraber oturtur. Fakat ona o yaşta bir hususiyet verir. Onunla ziyade meşgul olurdu. İstidadına hayran olarak âdeta münakaşalara girerdi. Rıza Tevfik beye ilk evvel filozof sıfatını yapıştıran amcamdır ve üstadın imzasına hâlâ filozof ilâvesi belki bu hâttaya hürmet ve muhabbet bakımındandır. Üstadın mektep değışirmelerinde; nihayet Tıbbiyet Mülkiyeyi ikmale muvafak oluşunda Ali Rıza paşanın hem haberi hem de methali vardı. Hülâsa filozofunu amcam çok severdi ve çok da müdafaa ederdi. Zannediyorum, üstadın tasavvufta behresi felsefeye iptilâsı hattâ şairlikteki kuvveti amcamın sayei teşvik ve tekriminde - eski bir cümle yapacağım - teyessür nümâyı hüsn-ü-husul olmuştur. Saatlerce ülemadan bazı mühim zevat ile amcamın münazara ve münakaşaları mutlaka Rıza Tevfik beyin de odada bulunmasını âdeta icbar ederdi. Zaten o da bunu ister ve severdi.

Ve bazan da münakaşalara karışmakta acele ederek biraz da sola kaçarak seville seville azarlanırdı. Üstadın merhum babasını da hatırlarım. Hocam kiskanmazsa bunu da söyleyeceğim: Oğlundan daha güzeldi. Bu dâvada üstadın senelerden beri de yüzünü hattâ vücudunu örten ve ören sakalının bir hissel ilhamı var mıdır bilmem? Bana öyle geliyor ki rahmetli baba oğlundan daha güzeldi. Amcamın çok sevdiklerinden olduğu için İstanbula geldikçe bize gelir gibi olurdu. Biz de o-

nu doya doya görürdük. Biraz da korkardık, zira oğlu gibi yumuşak değil, sertti. Bizi imtihan eder, beceremezsek betelirdi. Biz onun oğlundan çok küçüktük gerçe! Fakat nazârında büyüktük. Dost evlâdları onun evlâdları demektir.

Yeşil gözlerinin rengi şuhunda
Irmak sularının serinliği var
Heyecanı aşkı boğau ruhunda
Engin denizlerin derinliği var

Kitası dahil yanılmıyorsam eğer Rıza Tevfik'in bir şaheseri dahadır. Çocukluğumdan beri kendisini tanıdığım için söylüyorum; bence Rıza Tevfik kelimenin tam mânasiyle bir ilmi irfan dâhîsidir. Muhterem karilerime şu haberi de ben vereyim. Onun vaktiyle yazdığı ve bin türlü ısrarına rağmen bir türlü bitiremediği «Kamusu felsefe» gibi muazzam bir eser! Bebekte bizim yanın yalımızda yazmıştır. Ve bilir misiniz nasıl? Hiç unutmam, yalının benim daireme tesaduf eden kısmında ve bahçe üzerindeki büyük odada kendisi ayakta geze geze dikte etmiştir. Ben ve evimizin evlâdlarından Hakkı Haydar onun bir tekerrür veya tashih yapmıyarak söylediklerini karalamış satırlamışızdır ve «Kamusu felsefe» tekrar ediyorum, böylece yazılmıştır. Ve sonra da basılmıştır. Maarif nazarı merhum Şükrü beyin himmetiyle. Bize dikte ederken elinde yalnız bir kartvizit kadar bir kâğıtcık tutuyordu, A, B sırasıyla kelimeleri kaçırmamak için! Hele şiir yazısı bambaşka bir âlemdir. Bunu da ayrıca arzedeceğim inşallah.

S. M. S.

Not — Resid Akif paşaya dair Şirin imzalı aldığım tezkereye teşekkür ederim Merhumdan yine bahsedeceğim.

Semih

